Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

11. detsember 2025*

Eelotsusetaotlus – Põllumajandus – Ühine põllumajanduspoliitika – Määrus (EL) nr 1308/2013 – Veinisektori toetusprogramm – Rahastamine – Artikkel 50 – Euroopa Liidu osalus – Toetuse maksimummäära arvutamine – Riigisisestes õigusnormides sätestatud maksu ümberarvutuse hõlmamine

Kohtuasjas C-497/24,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale ordinario di Ancona (Ancona esimese astme kohus, Itaalia) 27. juuni 2024. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. juulil 2024, menetluses

GC, kes tegutseb enda nimel ja samanimelise põllumajandusettevõtte omanikuna,

versus

Regione Marche,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president F. Schalin, kohtunikud M. Gavalec (ettekandja) ja Z. Csehi,

kohtujurist: T. Ćapeta,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– GC, kes tegutseb enda nimel ja samanimelise põllumajandusettevõtte omanikuna, esindajad: *avvocati* S. Cianciullo ja M. Spinozzi,

– Regione Marche, esindaja: *avvocata* L. Di Ianni,

– Itaalia valitsus, esindaja: S. Fiorentino, keda abistasid *procuratore dello Stato* I. Fresu ja *avvocato dello Stato* L. Vignato,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B. Rechena ja P. Rossi,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT 2013, L 347, lk 671), artikli 50 lõiget 4.

2 Taotlus on esitatud GC, kes tegutseb enda nimel ja samanimelise põllumajandusettevõtte omanikuna, ja Regione Marche (Marche maakond, Itaalia) vahelises kohtuvaidluses selle üle, kas veinisektori riikliku toetusprogrammi raames makstud Euroopa Liidu abi tagasinõudmise otsus on õiguspärane.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1308/2013

3 Määruse nr 1308/2013 artiklis 39 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„Käesolevas jaos sätestatakse eeskirjad, millega reguleeritakse liidu vahendite eraldamist liikmesriikidele ning kõnealuste vahendite kasutamist liikmesriikide poolt viieaastaste riiklike toetusprogrammide („toetusprogrammid“) raames veinisektorit toetavate erimeetmete rahastamiseks.“

4 Määruse artikli 44 „Toetusprogrammide üldeeskirjad“ lõigetes 2 ja 3 on ette nähtud:

„2. Liidu toetust antakse üksnes selliste rahastamiskõlblike kulude katmiseks, mis on tehtud pärast asjaomase toetusprogrammi projekti esitamist.

3. Liikmesriigid ei kata toetusprogrammide alusel liidu rahastatavate meetmete kulusid.“

5 Määruse artikli 50 „Investeeringud“ lõike 4 punktis b on ette nähtud:

„Seoses rahastamiskõlblike investeerimiskuludega kehtivad liidu osalusele järgmised maksimummäärad:

[…]

b) 40% muudes kui vähem arenenud piirkondades;

[…]“.

6 Sama määruse artiklis 212 „Veinisektori toetusprogrammidega seotud riiklik abi“ on sätestatud:

„Erandina artikli 44 lõikest 3 võivad liikmesriigid kooskõlas riigiabi käsitlevate liidu eeskirjadega anda riiklikku abi artiklites 45, 49 ja 50 osutatud meetmetele.

Asjaomastes riigiabi käsitlevates liidu eeskirjades sätestatud abi piirmäär kehtib kogu riiklikule rahastamisele, mis hõlmab nii liidu kui ka riiklikke vahendeid.“

Määrus (EL) 2021/2117

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. detsembri 2021. aasta määruse (EL) 2021/2117, millega muudetakse määrust (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, määrust (EL) nr 1151/2012 põllumajandustoodete ja toidu kvaliteedikavade kohta, määrust (EL) nr 251/2014 aromatiseeritud veinitoodete määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning määrust (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks (ELT 2021, L 435, lk 262), artikli 1 punkti 8 alapunkt e näeb ette, et määruse nr 1308/2013 artiklid 29–60 jäetakse välja.

8 Vastavalt määruse 2021/2117 artikli 6 neljandale lõigule kohaldatakse artikli 1 punkti 8 alapunkti e alates 1. jaanuarist 2023.

9 Määruse 2021/2117 artikli 5 lõike 7 punktis a on sätestatud:

„Määruse [nr 1308/2013] artiklis 40 osutatud veinisektori toetusprogrammide kohaldamist jätkatakse kuni 15. oktoobrini 2023. Määruse [nr 1308/2013] artiklite 39–54 kohaldamist jätkatakse 31. detsembrini 2022 seoses järgmisega:

a) kulud, mis on tekkinud, ja maksed, mis on tehtud seoses nimetatud määruse kohaselt rakendatud meetmetega enne 16. oktoobrit 2023 nimetatud määruse artiklites 39–52 osutatud toetuskava raames“.

Itaalia õigus

10 27. detsembri 2019. aasta seaduse nr 160, mis käsitleb 2020. aasta riigieelarvet ja mitmeaastast eelarvet aastateks 2020–2022 (legge n. 160 – Bilancio di previsione dello Stato per l’anno finanziario 2020 e bilancio pluriennale per il triennio 2020-2022) (*GURI* nr 304, 30.12.2019) (edaspidi „2020. aasta eelarveseadus“), artikli 1 lõigetes 185–197 on ette nähtud maksu ümberarvutus ettevõtjatele, kes investeerivad materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse, mida kasutatakse tootmisprotsesside tehnoloogiliseks ja digitaalseteks ümberkujundamiseks.

11 Seaduse artikli 1 lõikes 192 on sätestatud:

„Maksu ümberarvutus ei mõjuta tootmistegevuse piirkondliku maksuga maksustatavat tulu ega maksustamisbaasi ning see ei ole asjakohane seoses [vabariigi presidendi 22. detsembri 1986. aasta dekreedis nr 917 viidatud tervikteksti (testo unico di cui al decreto del Presidente della Repubblica 22 dicembre 1986, n. 917)] artiklis 61 ja artikli 109 lõikes 5 nimetatud aruandega. Maksu ümberarvutust võib kumuleerida teiste sama kulu eest saadavate eelistega, tingimusel et selline kumuleerimine – võttes arvesse ka asjaolu, et nimetatud ümberarvutus ei mõjuta eelmises lauses osutatud

tootmistegevuse piirkondliku maksuga maksustatavat tulu ega maksustamisbaasi – ei ületa kantud kulusid.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

12 Marche maakond kiitis 14. oktoobri 2020. aasta dekreediga heaks teatava piirkondliku projektikonkursi sellise meetme „Investeeringud“ rakendamiseks turustusaastal 2020/2021, mis on ette nähtud määruse nr 1308/2013 artiklis 50 ja mis kuulub veinisektori toetusprogrammi alla.

13 Veinitootja GC esitas 30. novembril 2020 toetustaotluse projekti kohta, mille hinnanguline kogumaksumus oli 392 662,59 eurot. See projekt nägi ette sekkumised, mille eesmärk oli ühelt poolt tagada kõrge energiatõhusus ning teiselt poolt tugevdada innovatsiooni ja toote kvaliteeti. Nimetatud sekkumised seisnesid uute isoleeritud mahutite soetamises, et kasutada veinivalmistamise eri etappides automaat- ja kaugjuhtimist.

14 Marche maakond kiitis 27. mail 2021 selle toetusprogrammi raames toetuskõlblike taotluste järjestuse heaks, paigutades GC taotluse teisele kohale, mis viis selle heakskiitmiseni 157 065,04 euro suuruse toetuse saamiseks. 13. septembril 2021 maksti GC-le 80% sellest summast ehk 125 652,03 eurot ettemaksena ja ülejäänud 20% tuli üle kanda projekti lõpuleviimise kuupäeval, milleks pidi olema 15. juuli 2022.

15 Projekti elluviimise käigus esitas GC muutmistaotluse, mis sisaldas kogukulude summa kohandamist nii, et see oli ümberarvutuse kohaselt 392 044,85 eurot, millest tulenevalt hinnati toetussummaks 156 817,94 eurot, mille Marche maakond kiitis 1. juulil 2022 heaks.

16 Pärast projekti lõpetamist esitas GC taotluse maksta välja jääk deklareeritud tekkinud kulude eest, mille summa oli kokku 389 256,21 eurot ehk väiksem kui 1. juulil 2022 heaks kiidetud summa. Seega määras GC taotletava abi kogusummaks 155 702,48 eurot, nii et võlgnetav jääk oli 30 050,45 eurot.

17 Struttura Decentrata Agricoltura di Ascoli Piceno e Fermo (Ascoli Piceno ja Fermo põllumajandustoetuste detsentraliseeritud amet, Itaalia) kontrolli tulemusel leiti, et jäägi maksmise taotlus on osaliselt õigustatud. Amet tuvastas nimelt, et projekti raames rahastatud investeeringute puhul oli tehtud maksu ümberarvutus 2020. aasta rahandusseaduse artikli 1 lõike 192 tähenduses (edaspidi „maksu ümberarvutus“). Seeläbi ületas liidu eelarvest rahastatava toetuse ja maksu ümberarvutuse kumulatiivne summa määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõike 4 punktis b ette nähtud toetuse lubatud maksimummäära, mis on 40% GC investeerimiskuludest. Seetõttu leidis amet, et ülemäärane summa, mis ületas lubatud maksimummäära, ei kuulunud tasumisele ja see tuleb tagasi nõuda.

18 Marche maakond teatas 21. detsembril 2022 GC-le, et ta on alustanud antud abi osalise tühistamise menetlust ja andnud korralduse makstud ettemakse summas 92 185,82 eurot osaliselt tagasi nõuda. 27. jaanuari 2023. aasta otsusega nõudis Marche maakond selle summa tagasimaksmist.

19 GC maksis 1. märtsil 2023 nõutud summa tagasi, jättes endale õiguse vaidlustada abi osalise tühistamise ja tagasinõudmise otsused kohtus.

20 GC pöördus Tribunale ordinario di Anconasse (Ancona esimese astme kohus, Itaalia), mis on eelotsusetaotluse esitanud kohus. GC väitis sisuliselt, et maksu ümberarvutust võib vabalt kumuleerida teiste sellise sama kulu katmiseks mõeldud eelistega, mida see maksu ümberarvutus hõlmab, ja seega ka veinisektori piirkondlikus projektikonkursis nimetatud abimeetmega, tingimusel et kumuleeritud eeliste kogusumma ei ületa 100% kantud kuludest. Kuna maksu ümberarvutus on üldmeede, mida kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes ja mis ei kujuta endast riigiabi, ei tohiks seda arvesse võtta, kui hinnatakse, kas määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõike 4 punktis b sätestatud abi maksimummäär, milleks on 40%, on ületatud.

21 Marche maakond on seevastu arvamusel, et maksu ümberarvutus ja liidu toetus tuleb selle maksimummäära piires kumuleerida. Seda tõlgendust kinnitab ka Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu arengu peadirektoraadi 17. novembri 2020. aasta teatises Ares (2020)6839797 väljendatud arvamus.

22 Niisuguses kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul kahtlusi, kas selleks, et hinnata, kas määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõike 4 punktis b ette nähtud toetuse maksimummäära on ületatud, tuleb maksu ümberarvutus ja liidu toetus kumuleerida. Ühelt poolt võib asuda seisukohale, et maksu ümberarvutus on avaliku sektori toetuse vorm, mis vähendab investeeringu kogukulu seda kulu kandva ettevõtja maksukoormuse vähendamise teel, mistõttu esineb oht, et sama investeeringu kulud kantakse avalikest vahenditest kahekordselt. Teiselt poolt võib maksu ümberarvutust pidada üldmeetmeks, mis annab eeliseid kõigile ettevõtjatele. Seega, kuna maksu ümberarvutust ei saa kvalifitseerida riigiabiks, ei saa see kaasa aidata avalike vahendite kumuleerimisele, mis on keelatud. See laen hoopis võimaldab luua sünergia investeeringule antava avaliku sektori toetuse eri vormide vahel, mida kumuleeritakse projekti või investeeringu eri osade rahastamiseks. Selles mõttes ei peaks nimetatud maksu ümberarvutust määruse nr 1308/2013 artiklis 50 sätestatud maksimummäära arvutamisel arvestama.

23 Neil asjaoludel otsustas Tribunale ordinario di Ancona (Ancona esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [määruse nr 1308/2013] artikli 50 lõike 4 osa, milles on sätestatud, et „[s]eoses rahastamiskõlblike investeerimiskuludega kehtivad liidu osalusele järgmised maksimummäärad: […] b) 40% muudes kui vähem arenenud piirkondades“, hõlmab ka maksu ümberarvutusi ja seega, kas 40protsendilise maksimummäära arvutamisel tuleb maksu ümberarvutused samastada võimaliku lisanduva liidu osalusega, mida toetusesaaja saab?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

24 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, kas määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud investeeringute toetuse maksimummäära arvutamisel tuleb arvesse võtta mitte ainult toetusesaajale investeerimisprojekti raames makstud liidu toetust, vaid ka eelist, mida sama abisaaja saab riigisisestes õigusnormides ette nähtud maksu ümberarvutusest.

25 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse 2021/2117 artikli 1 punkti 8 alapunktiga e tunnistati määruse nr 1308/2013 artikkel 50 alates 1. jaanuarist 2023 kehtetuks. Määruse 2021/2117 artikli 5 lõike 7 punkti a kohaselt jätkatakse artikli 50 kohaldamist enne 16. oktoobrit 2023 määruse nr 1308/2013 kohaselt rakendatud meetmega seoses tekkinud kulude ja tehtud maksete

suhtes. Kuigi eelotsusetaotluses ei ole märgitud täpset kuupäeva, mil põhikohtuasjas kõne all olev investeerimisprojekt lõpetati, ega kuupäeva, mil GC teatas oma taotlusest maksta abisumma jääk, ei ole kahtlust, et need sündmused leidsid aset enne 16. oktoobrit 2023, kuna tagasinõudmisotsus, mis on esitatud eelotsusetaotluse esitanud kohtule, kannab 27. jaanuari 2023. aasta kuupäeva. Järelikult on määruse nr 1308/2013 artikkel 50 *ratione temporis* kohaldatav.

26 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei või liidu õiguse sätte tõlgendus võtta kõnealuse sätte selgelt ja täpselt sõnastuselt kogu selle soovitavat toimet. Seega ei saa Euroopa Kohus juhul, kui liidu õigusnormi tähendus on sätte sõnastuse järgi üheselt mõistetav, sellest tõlgendusest kõrvale kalduda (20. septembri 2022. aasta kohtuotsus VD ja SR, C-339/20 ja C-397/20, EU:C:2022:703, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Esiteks nähtub määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõikest 4, et seoses rahastamiskõlblike investeerimiskuludega kehtivad maksimummäärad „liidu osalusele“ ja selleks on muudes kui vähem arenenud piirkondades 40%. Niisuguse sätte sõnastusest nähtub selgesti, et see säte viitab üksnes „liidu osalusele“, viitamata muudele osalustele, nagu riigisisene osalus maksu ümberarvutuse vormis.

28 Teiseks kinnitab seda tõlgendust vastava sätte kontekst.

29 Esimesena tuleb märkida, et määruse nr 1308/2013 I jaotisesse „Turusekkumine“ kuulub II peatükk „Toetuskavad“, mis sisaldab 4. jagu „Veinisektori toetusprogrammid“, mis lisati selle määruse artikliga 39 ja millesse kuulub omakorda artikkel 50. Kõnealuses artiklis 39 on ette nähtud, et asjaomases jaos sätestatakse eeskirjad, millega reguleeritakse liidu vahendite eraldamist liikmesriikidele ning kõnealuste vahendite kasutamist viimaste poolt viieaastaste riiklike toetusprogrammide raames veinisektorit toetavate erimeetmete rahastamiseks. Tuleb aga märkida, et nimetatud artiklis 39 on ette nähtud, et selles jaos kehtestatud eeskirjad reguleerivad üksnes liidu vahendite eraldamist liikmesriikidele ja nende vahendite kasutamist liikmesriikide poolt, ilma et see hõlmaks veinisektorile rahaliste vahendite eraldamist käsitlevaid riigisiseseid õigusnorme, nagu maksu ümberarvutus.

30 Teisena tuleb märkida, et määruse nr 1308/2013 artikli 44 „Toetusprogrammide üldeeskirjad“ lõikes 2 on esiteks ette nähtud, et liidu toetust antakse üksnes selliste rahastamiskõlblike kulude katmiseks, mis on tehtud pärast asjaomase toetusprogrammi projekti esitamist, ja lõikes 3 teiseks ette nähtud, et liikmesriigid ei kata toetusprogrammide alusel liidu rahastatavate meetmete kulusid. Sellest tuleneb, et liikmesriikidel ei ole üldjuhul lubatud osaleda liidu rahastatavate meetmete kulude katmises, mistõttu selle määruse artiklis 50 osutatud veinisektori toetuskõlblike maksimummäärade arvutamisel tuleb arvesse võtta üksnes liidu eelarvest kasutusele võetud vahendeid.

31 Kolmandana tuleb märkida, nagu osutas komisjon oma kirjalikes seisukohtades, et määruse nr 1308/2013 artikli 44 lõikes 3 on tõepoolest sätestatud eeskiri, mis keelab veinisektori riiklike toetusprogrammide riikliku kaasrahastamise. Seda sätet tuleb siiski tõlgendada koostoimes asjaomase määruse artikliga 212, millega kehtestatakse erand artikli 44 lõikest 3, lubades liikmesriikidel anda kooskõlas riigiabi käsitlevate liidu eeskirjadega muu hulgas selle määruse artiklis 50 osutatud meetmetele riiklikku abi. Sellest tuleneb, et liidu seadusandja on selgesti sätestanud, et liikmesriigid võivad liidu rahastatavatele meetmetele lisaks toetada projekte, mis kuuluvad määruse nr 1308/2013 artiklis 50 osutatud meetme „Investeeringud“ kohaldamisalasse, tingimusel et järgitakse riigiabi valdkonnas kohaldatavaid liidu eeskirju.

32 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1308/2013 artikli 50 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud investeeringute toetuse maksimummäära arvutamisel tuleb arvesse võtta toetusesaajale investeerimisprojekti raames makstud liidu toetust, mitte aga eelist, mida sama abisaaja saab riigisisestes õigusnormides ette nähtud maksu ümberarvutusest.

Kohtukulud

33 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007, artikli 50 lõike 4 punkti b tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud investeeringute toetuse maksimummäära arvutamisel tuleb arvesse võtta toetusesaajale investeerimisprojekti raames makstud Euroopa Liidu toetust, mitte aga eelist, mida sama abisaaja saab riigisisestes õigusnormides ette nähtud maksu ümberarvutusest.

Allkirjad